

L'Iran contemporani

L'exposició d'art actual iranià que es pot veure a la Casa Àsia de Barcelona ofereix una mirada sobre escenaris i paradoxes que trenquen amb la visió estereotipada que els mitjans de comunicació solen mostrar d'aquest país, preparat i desitjós d'entrar en la modernitat i el desenvolupament, però encara llastat per les seqüeles de la revolució islàmica.

La majoria de pel·lícules i documentals recents que es poden veure a Europa sobre l'Iran se centren en dues qüestions: l'Orient exòtic i el perill fonamentalista. "The Unstable Archive Keyword: Iran", que es pot visitar a la Casa Àsia de Barcelona (avinguda Diagonal, 373) fins al final del mes d'agost, tracta aquests dos temes, però sobretot mostra al visitant escenaris de la cultura iraniana contemporània que trenquen amb la imatge estereotipada de l'Iran que mostren els mitjans de comunicació. Ho fa a través de l'obra d'artistes iranians de mitjana edat que treballen amb les noves tecnologies i tenen biografies que es troben a mig camí entre el dins i el fora de l'Iran: Farhad Moshiri, Shirine Aliabadi, Solmaz Shahbazi, Tirdad Zolghadr, Seifolah Samadian i Sefareh Shahbazi. També ofereix al públic l'oportunitat de consultar nombrosos articles i documents sobre l'Iran actual elaborats per sociòlegs, arquitectes i altres pensadors, i posa al seu abast la publicació *Sedà.voz*, que proposa un recorregut pel Teheran actual i facilita la presa de contacte amb algunes de les preocupacions i debats que preocupen els seus ciutadans. Ha estat comissariada per Chus Martínez.

Només entrar a les sales Kobe i Rizal de la Casa Àsia, el visitant travessa el raig de llum que projecta sobre la paret *Where have all the animals gone* (2003), un vídeo compost de diverses apropiacions de clips musicals que pertanyen al tancament de programació de la televisió estatal iraniana, en els quals s'estableix un diàleg entre els tòpics estètics que s'associen a l'Orient i

la relectura *kitsch* que en fan la publicitat i els mitjans de comunicació. El seu autor és Farhad Moshiri, un artista iranià que, després d'estudiar art i direcció de cinema al California Institute of Arts dels Estats Units, va tornar a l'Iran. Actualment viu i treballa a Teheran, una ciutat on ubica un altre vídeo que també es pot contemplar a Barcelona, *Tehran TV Disoriented*, que va realitzar en col·laboració amb la seva dona, Shirine Aliabadi, i que es podria definir com una telenovel·la iraniana.

Aquest segon treball de Moshiri és format per diverses escenes que l'espectador pot contemplar assegut sobre un parterre d'herba de plàstic, mirant de no aixafar les flors també de plàstic, o en coixins sintètics, en una escenificació que recorda els parcs iranians, on les famílies i els amics es reuneixen per prendre la fresca i menjar. A *Not like a sister* dos joves xerren al carrer. Ella és per ell alguna cosa més que una "germana" i per això quan la noia puja a un taxi precipitadament ell acaba empaitant-la amb la seva moto. Fins que el taxista decideix ser el que provoqui el desenllaç, amb un cop de volant que fa anar el xicot per terra. A *Excuses*, la feina és una excusa per no afrontar els sentiments i en una tercera peça la noia viu els millors moments de la seva vida en els somnis. N'hi ha més.

Tots dos projectes van ser gravats directament de la televisió nacional iraniana, "el filtre [sobre la realitat] de la República Islàmica" segons explica per correu electrònic el mateix Moshiri, que va seleccionar els fragments "amb la voluntat d'explorar (via el control

Les sales Kobe i Rizal de la Casa Àsia exhibeixen obres d'alguns dels artistes iranians més avantguardistes i compromesos amb les noves tecnologies i amb la modernització estètica del país.

remot del vídeo) les formes audiovisuals que prenen emergència en la formació d'una cultura iraniana pop vinculada als mitjans de comunicació, que està plena de contradiccions que fascinen i alhora ha estat feta cent per cent a l'Iran".

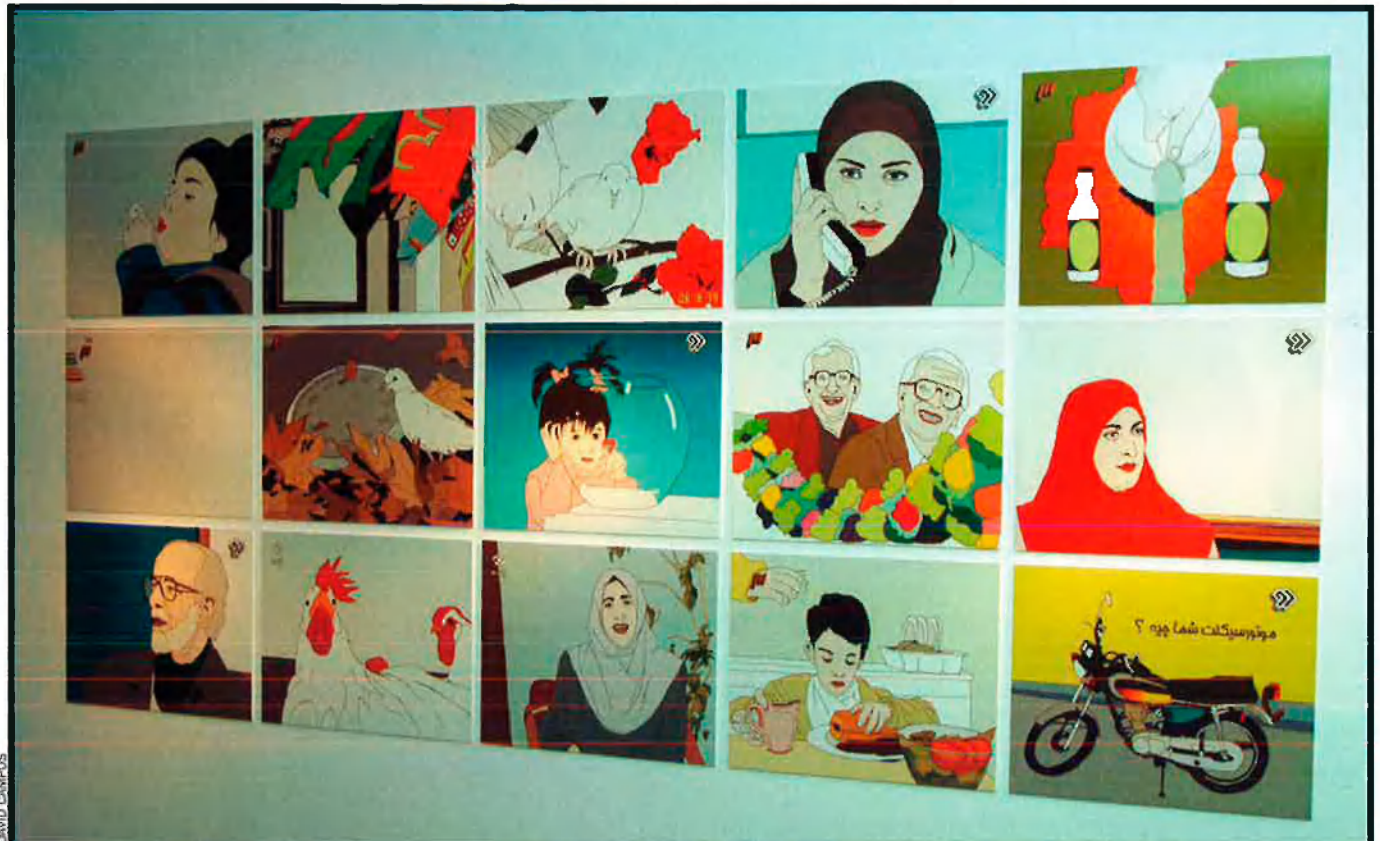
Metròpolis canviant. Moshiri ha mostrat la seva feina en llocs com Los Angeles, Teheran, Londres i Kuwait, i té projectes a París, Berlín i altres ciutats europees. La seva obra se centra habitualment a Teheran perquè considera que aquesta ciutat constitueix el millor mirall d'una societat iraniana en contínua transformació, de la qual li interessa la cultura popular, per un costat, i l'espectacular desenvolupament de l'estètica urbana, no popular, sinó pròpia de les classes acomodades, per l'altre. Aquestes destaquen per la seva particular reinvençió de la cultura de

Al carrer es donen cita, després de la revolució, els esforços i esperances per aconseguir la normalitat

consum nord-americana en, per exemple, objectes per a la casa, com ara reproduccions de paisatges emblemàtics sobre catifes aparentment perses o mobles rococó que tenen un punt monàrquic estil xa.

L'interès per la diversitat de Teheran no és exclusiu de Moshiri. La cineasta Solmaz Shahbazi, amb la col·laboració de Tirdad Zolghadr, un crític i comisari independent que actualment viu a Zuric (Suïssa), presenta a la Casa Àsia *Tehran 1380* (2001), una projecció que recull l'evolució de l'espai urbà de la capital de l'Iran, que en menys de trenta anys ha passat de 3 a 12 milions d'habitants i ha canviat tan ràpidament

que els que hi han viscut tota la vida acaben per no reconèixer-la. Shahbazi, que viu a Stuttgart (Alemanya), ha filmat l'actualitat d'una ciutat que abans de la revolució del 1979 estava diferenciada en un nord elitista i occidentalitzat i en un sud que era una extensió de les dificultats econòmiques de la resta del país. El seu vídeo mostra blocs d'apartaments que omplen de ciment i vidre barris nous com el d'Ekbatan, on la gent va de botigues, al cinema i a cadenes de menjar ràpid, i explica que això és el que vol. Alhora, els taxistes capten els passatgers cridant carrers i places amb noms com Llibertat o Revolució.

DAVID CAMPOS

Chanel 5, de Setareh Shahbazi, consisteix en dibuixos realitzats per ordinador a partir d'imatges procedents de la televisió pública iraniana, imatges preses en col·loquis de tarda, fotos fixes d'esports, naturalesa i personatges molt coneguts per l'audiència del seu país.

També és de Teheran el carrer que el fotògraf i cineasta Seifollah Samadian filma a *L'estació blanca*, on una dona tapada amb un xador i coberta completament de neu espera en un carrer que arribi l'autobús. Samadian, que durant molts anys va ser director de fotografia d'Abbas Kiarostami i que ja havia presentat aquest vídeo, originàriament rodat en Super 8, al certamen d'art contemporani Documenta XI de Kassel (Alemanya), escull el carrer com el lloc on es donen cita, després de la revolució iraniana, els esforços i les esperances per aconseguir una normalitat que permeti a cadascun dels iranians afirmar-se com un subjecte individual amb capacitat de decisió. A la Casa Àsia també es pot veure d'ell *Teheran: l'hora 25*, que és un documental realitzat mab motiu del Mundial de Futbol de 1998, quan es van enfrontar les seleccions de l'Iran i els Estats Units. La victòria iraniana va causar en aquell moment tanta eufòria entre els habi-

tants de Teheran que, deixant de banda totes les limitacions, la gent es va llançar al carrer. Samadian, en comptes de fer una lectura moral d'un fet tan trivial com és guanyar al camp de joc, se centra a filmar la seva gent, que té necessitat de retrobar-se i tornar a ocupar l'espai públic després d'anys de restriccions.

Finalment, *Chanel 5*, de Setareh Shahbazi, consisteix en 19 dibuixos realitzats per ordinador a partir d'imatges procedents de la televisió pública iraniana. Aquesta artista ha reproduït imatges de la televisió estatal preses en col·loquis de tarda, fotos fixes d'esports, naturalesa i personatges molt coneguts per l'audiència iraniana. Pel que fa a *Sedà:voz*, ha estat editada especialment per a l'ocasió per dos equips de redacció iranians, responsables respectivament de les revistes digitals *Badjens* (www.badjens.com), que és de caire feminista, i *Tehran Avenue* (www.tehranavenue.com), que mostra

el costat menys visible de la vida quotidiana i creativa a l'Iran.

Trepitjar el terreny. Inaugurada a mitjan juliol, "The Unstable Archive Keyword: Iran" és mòbil (*unstable*) perquè és susceptible de ser actualitzada contínuament, segons Martínez, que contraposa l'exposició a l'arxiu estable que seria el museu. No hi ha catifes de Querman, ni ceràmiques de l'època dels Sasànides, ni fotografies de les runes de Persèpolis. Cap miniatura, ni res de marfil, or o nacre. Martínez va presentar una proposta abreujada d'aquesta exposició el febrer passat en la darrera edició de la fira internacional d'art contemporani madrilenya, Arco, i posteriorment a Rooseum, Malmö (Suècia). En aquesta ocasió, ha tornat a comptar amb la col·laboració de Rosa Ferré en la direcció tècnica i de Firouz Firouz, un arquitecte iranià que viu entre Barcelona i Teheran, en el disseny de l'espai.

Martínez, comissària de la Sala Rekalde de Bilbao, ha dedicat l'exposició a Kaveh Golestan, un mite de la fotografia a l'Iran que va morir al nord de l'Iraq quan acompanyava un equip de la BBC per cobrir el darrer conflicte provocat pels Estats Units a la zona. La "mediadora", perquè així és com es defineix Martínez, porta anys interessada a mirar d'anar trobant la manera d'incloure els artistes d'un context determinat en un altre que els és estrany. Per a ella, l'única manera d'aconseguir-ho és trepitjar el terreny que vol mostrar, i per això va llogar un pis per Internet a Teheran i s'hi va instal·lar sola durant quatre mesos, des del juny fins a l'octubre del 2002. Va connectar amb institucions, gent i artistes i va descobrir una estructura de galeries de presència internacional molt reduïda, però amb una estructura, al capdavant; va visitar museus, va conèixer una indústria cinematogràfica basada en pel·lícules romàntiques més properes de Hollywood que de Bollywood i va acabar d'omplir les hores davant d'una pantalla de televisió on Ana Rosa Quintana hi podria tenir un espai igual de rosa que a Espanya. En definitiva, la seva estada a l'Iran li va permetre descobrir una amalgama "capaç de combinar l'últim model de Nòkia amb un xador de disseny, un xador que és un clon d'un Isey Miyake tret d'una pàgina web".

L'Iran que va descobrir Martínez és un país estructurat des de i per la classe mitjana, tot i que hi ha un gran percentatge de població que viu en unes condicions mínimes. Aquest és un país on el 60% dels estudiants universitaris són dones, recorda Martínez, i el 65% de la població té menys de vint-i-cinc anys, segons destaca Moshiri, que indica que aquesta joventut no vol pas preservar una identitat—concepte que Moshiri considera que és normalment malinterpretat—sinó trobar-ne una de nova. "Necessiten ser entesos", indica Moshiri, per a qui les darreres manifestacions dels estudiants mostren la seva insatisfacció amb les accions del president Khatami, però també poden ser vistes com una invitació als polítics a mirar d'implantar més llibertat.

Tehran TV Disoriented, una de les dues videoinstal·lacions de Moshiri que exhibeix a Casa Àsia. Els espectadors la contemplen asseguts sobre una superfície d'herba artificial.

A l'Iran pesa molt la classe mitjana, tot i que un gran percentatge de població viu en condicions mínimes

Per a Moshiri, és massa aviat per preveure què passarà després de les properes eleccions presidencials i al Parlament iranianes, però, "més enllà del futur de qualsevol figura política, el que importa als joves iranianes és aconseguir llibertat". Martínez també té clar que l'Iran és un lloc on és gairebé impossible fer plans de futur. Per això és important aferrar-se a les possibilitats que ofereix l'aquí i l'ara, per establir una comunicació. "No pensis, *keep going*, funciona, treballa, fes el que has de fer", proposa com a actitud vital.

Moshiri recorda que set anys enrere a l'Iran els treballs d'art havien de ser aprovats pel ministeri de moral islàmica abans de ser exhibits. Això no vol pas dir que aleshores l'art era propaganda sinó que els artistes, els cineastes, etc., havien d'esforçar-se a produir idees que no fossin ofensives. Els temes prohibits eren els de caire social, els comentaris polítics i el sexe. Segons l'artista, aquesta pràctica avui dia ha estat suavitzada i no cal cap permís. "Els artistes són els primers a prendre

avantatge dels nous aires de llibertat", indica Moshiri, que no creu que a l'Iran estiguin sota el microscopi com sí que ho està molta gent als Estats Units, d'on recorda les pressions que exercien el Govern i l'opinió pública sobre els artistes, i les pel·lícules de Hollywood, que són plenes d'actes de patriotisme.

Al final, un no pot estar-se de preguntar: es podria mostrar aquesta exposició a l'Iran? "Tot és negociable", afirma Martínez, que indica que hi ha consciència de les entitats polítiques iranianes que l'art és una part important de la producció. I Moshiri explica que, després de veure amb atenció la seva exposició a Arco, un membre de l'ambaixada iraniana li va comentar: "Estic segur que hi ha algun significat amagat en algun lloc, però no el puc descobrir. I el que veig m'agrada". La resposta el va deixar satisfet. "No jutgem ni critiquem. Només mostrem!", conclou.

Jordi Marlet